

Беларуская мова і літаратурнае чытанне

Алімпіядныя заданні

II клас

Заданне 1.

Запішы назвы жывёл у алфавітным парадку (6 б.).

Ліса, вавёрка, лось, рысь, дзік, мядзведзь.

Заданне 2.

Складзі слова, у якім:
першая літара стаіць за **Ч**,
другая літара — перад **Л**,
трэцяя — паміж **Н** і **П**,
чацвёртая — за **К**,
пятая — гэта першая літара алфавіта (2 б.).

Заданне 3.

Выпішы словы, якія абазначаюць адзенне (па 1 б.).

Ручнік, камізэлька, спадніца, сукенка, сурвэтка, капялюш, панчохі, акуллары.

Заданне 4.

Адгадайце загадкі (па 2 б.).

Я зверху круглы ды зялёны,
Унутры салодкі ды чырвоны.
(падказка: к, н, а, в, у)

На градцы — доўгі і зялёны,
А ў дзежцы — мокры ды салёны.
(падказка: г, р, к, о, у, а)

Заданне 5.

Выпішы словы, якія маюць 6 гукаў (па 1 б.).
Елка, поўнач, акіян, сняжок, дзядок, моладзь.

Заданне 6.

Падумай, з якой літары трэба пісаць выдзеленыя словы. Спішы сказ, раскрываючы дужкі (па 1 б.).

Для сястрычкі (**П,п**)олі васількоў букецік я нарваў у (**П,п**)олі.

Заданне 7.

Падкрэслі словы, якія нельга пераносіць (па 1 б.).
Восень, агонь, дождж, збожжа, Юра, воўк, сям'я, гульня, урок, просьба, пад'ём.

Заданне 8.

Пастаў націск у выдзеленых словах (па 1 б.).
Дзед Ігара — **казак** з Кубані. Бабуля ведае многа **казак**.

Каня — драпежная птушка сямейства ястрабіных. У вёсцы няма **каня**.

Заданне 9.

Устаўце патрэбнае па сэнсе слова ва ўрываку з апавядання Алесь Бадака «Маленькі чалавек у вялікім свеце» (3 б.).

А ўсё гэта — і лес, і рэчка, і зямля, па якой ты ходзіш, і горад, у якім ты жывеш, і вёска, у якой

жывуць твае бабуля і дзядуля, — усё гэта разам называецца адным словам — _____.

Заданне 10. Падкрэслі прозвішчы беларускіх пісьменнікаў (па 1 б.).

А. Ліндгрэн, М. Багдановіч, А. Пушкін, Б. Захадэр, Я. Купала, Я. Колас.

Адказы

1. Вавёрка, дзік, ліса, лось, мядзведзь, рысь.

2. Школа.

3. Камізэлька, спадніца, сукенка, капялюш, панчохі.

4. Кавун, агурок.

5. Поўнач, акіян, сняжок.

6. Для сястрычкі **Полі** васількоў букецік я нарваў у **полі**.

7. Агонь, дождж, Юра, воўк, сям'я, урок.

8. Дзед Ігара — **казак** з Кубані. Бабуля ведае многа **казак**.

Каня — драпежная птушка сямейства ястрабіных. У вёсцы няма **каня**.

9. Радзіма.

10. А. Ліндгрэн, **М. Багдановіч**, А. Пушкін, Б. Захадэр, **Я. Купала**, **Я. Колас**.

Заданне 1.

Перакладзі на беларускую мову (па 1 б. за слова).

рубашка	ковёр
путешествие	платье
юбка	вторник

Заданне 2.

Пастаў словы ў множны лік (па 1 б. за слова).

акно	возера
сябар	поле
чалавек	вока

Заданне 3.

Знайдзі і падкрэслі ў кожным радку лішняе слова (па 1 б. за слова).

Страх, страх, страшыць, страшны.

Рака, рачны, рак, рачулка.

Голас, галасісты, галасок, гол, галасаваць.

Горад, гарадскі, гара, гарадок.

Заданне 4.

Раздзялі словы на склады. З першых складоў кожнага слова на адным радку складзі і запішы новае слова (па 2 б. за слова).

Маліна, шыпы, народ
Даўні, жыта, нярэдка
Чабор, роўны, ныраць

Заданне 5. Правільна запішы сказ (па 1 б. за кожнае слова).

Нас талазі ма. Вып аўснег. Лёдск а ваўрэ кі.

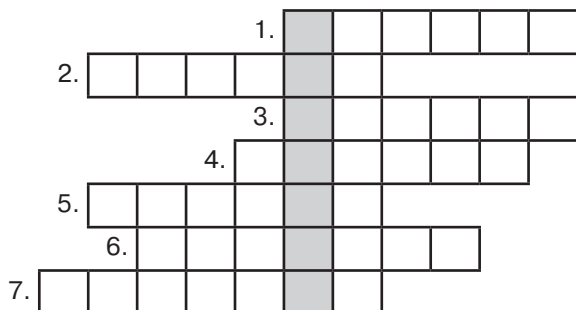
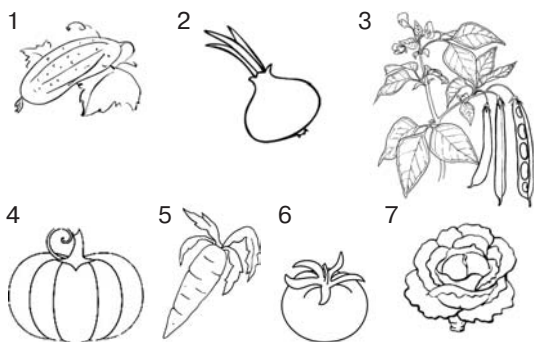
Заданне 6.

Запішы імёны людзей, ад якіх утварыліся наступныя прозвішчы (па 1 б. за слова).

Сямёнаў	Фёдараў
Сцяпанаў	Мікалаеў
Ягораў	Максімаў
Макараў	Барысаў

Заданне 7.

Па малюнках адгадай крыжаванку. Выпішы слова, якое атрымалася ў выдзеленым слупку (па 1 б. за кожнае слова, 1 б. за адказ).

Заданне 8.

Рашы слоўнікавыя задачкі. Запішы словы, якія атрымаліся (1–2 па 1 б.; 3–4 па 1,5 б.).

- 1) Сліва – ва + мак =
- 2) Малаток – ток + дзед – д + ц =
- 3) Замок – мок + газ – з + д + каша – ша =
- 4) Пар – р + друк – к + ч + ніз – з + к =

Заданне 9.

Адгадай рэбусы (па 2 б.)

Заданне 10.

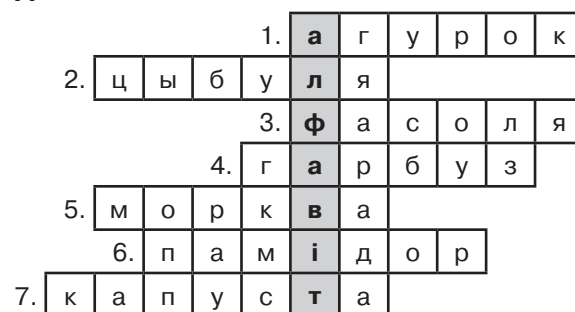
Да якога фальклорнага жанру адносяцца гэтыя радкі? Абвядзі літару з правільным адказам (2 б.).

Пятро, Пятро,	А) песня
Падай вядро.	Б) лічылка
Карове піць —	В) калыханка
- Табе журыць.

Адказы

1. Кашуля, падарожжа, спадніца, дыван, сукенка, аўторак.
2. Вокны, сябры, людзі, азёры, палі, вочы.
3. Страх, страха, страшыць, страшны.
Рака, рачны, рак, рачулка.
Голас, галасісты, галасок, гол, галасаваць.
Горад, гарадскі, гара, гарадок.
4. **Маліна, шыпы, народ** — машына.
Даўні, жыта, нярэдка — даўжыня.
Чабор, роўны, ныраць — чароўны.
5. Настала зіма. Выпаў снег. Лёд скаваў рэкі.
6. Сямён, Сцяпан, Ягор, Макар, Фёдар, Мікалай, Максім, Барыс.

7.

Адказ: АЛФАВІТ.

8.

- 1) Слімак.
 - 2) Маладзец.
 - 3) Загадка.
 - 4) Падручнік.
- 9.** Стоўб. Рака. Ток.
10. Лічылка.

III клас

Заданне 1.

Вызначы, колькі слоў у сказе, абвядзі літару з правільным адказам. Запішы сказ правільна. Падкрэслі галоўныя члены сказа (па 1 б. за кожнае слова; 1 б. за выбар адказу; па 0,5 б. за кожны член сказа).

Надлесамвышэйпаднялосясонцаіўсміхнуласязямлі.
А) 10; Б) 7; В) 8; Г) 6.

Заданне 2.

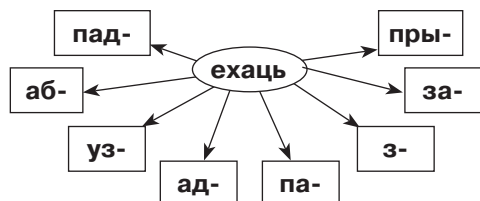
Размяркуй словы ў асобныя слупкі. Падпішы кожны слупок (па 1 б. за слова; па 1 б. за класіфікацыю).

Дарога, зімаваць, снежань, папера, маляваць, блакітны, аловак, восеньскі, смяцца, вясёлы, усмешка, ранішні, крычаць.

Заданне 3. Да слоў з левай калонкі падбяры і запішы слова з супрацьлеглым значэннем з правай калонкі (па 1 б. за слова).

Вялікі — _____ глыбокі, далёкі, малы
Глуха — _____ адзінока, звонка, ціха
Далёка — _____ блізка, высокая, хутка
Працавіты — _____ дзелавы, лянівы, працаз-
дольны

Заданне 4. Далучы прыстаўкі да дзеяслова *ехаць* і запішы ўтвораныя словы (па 1 б. за слова).

Заданне 5.

Замяні дадзеныя выразы адным словам, запішы (па 1 б. за слова).

- 1) вучань першага класа.
- 2) той, хто вучыцца або вучыўся ў адным класе.
- 3) той, хто працуе на будаўніцтве.
- 4) той, хто займаецца пчаларствам.
- 5) той, хто ўмее рабіць і рамантаваць печы.

Заданне 6.

Злучы словы так, каб атрымаліся фразеалагічныя звароты (па 2 б.).

кітайская	лета
парахавая	іскра
бабіна	душа
шчодрая	бочка
божая	грамата

Заданне 7.

Адгадай загадку-анаграму. Запішы адказ (па 2 б. за слова).

Яна да мора цягнецца заўжды,
Бяжыць, віляючы, управа, улева...
Ледзь перастаў склады і вось тады
Адразу стане часткай дрэва.

Заданне 8.

Далішы канчаткі прыметнікаў (па 1 б. за слова).

залат__ медаль	зл__ сабака
салдацк__ шынель	нясцерпн__ боль
смачн__ яблык	бел__ гусь

Заданне 9.

Запішы словы, што перададзены гукамі (па 2 б. за слова).

[йама] [с'амйа] [йул'йа] [л'ук]

Заданне 10.

Пра якую кветку гаворыцца ў вершаванай загадцы М. Пазнякова? Адзнач літару з правільным адказам (2 б.).

Гарачае лета, спеюць суніцы,	А) званочак;
А ён у пуховай хусцінцы.	Б) ландыш;
	В) цюльпан;
	Г) нарцыс;
	Д) дзьмухавец.

Адказы

1. Над лесам вышэй паднялося сонца і ўсміхнулася зямлі.

В) 8.

2.

дарога	зімаваць	блакітны
снежань	маляваць	восеньскі
папера	смяяцца	вясёлы
аловак	крычаць	ранішні
умешка		

**Гэта
назоўнікі.**

**Гэта
дзеясловы.**

**Гэта
прыметнікі.**

3. Вялікі — малы.

Глуха — звонка.

Далёка — блізка.

Працавіты — лянівы.

4. Пад'ехаць, аб'ехаць, уз'ехаць, ад'ехаць, па-ехаць, з'ехаць, заехаць, прыехаць.

5.

1) першакласнік.

2) аднакласнік.

3) будаўнік.

4) пчаляр.

5) пячнік.

6.

кітайская	→	лета
парахавая	→	іскра
бабіна	→	душа
шчодрая	→	бочка
божая	→	грамата

7. Рака — кара.

8.

залат**ы** медаль

смачн**ы** яблык

салдацк**і** шынель

нясцерпн**ы** боль

бел**А** гусь

зл**ы** сабака

9. Яма, сям'я, Юлія, люк.

10. Д) дзьмухавец.

Заданне 1.

Расшыфруй і запішы запавет Кузьмы Чорнага дзецям. Дапаможа табе ў гэтым добрае веданне алфавіта (12 б.).

Б — ну	Ж — уж	М — е	Т — ва
Я — ка.	Ч — ёс	А — Ша	Ё — др
Л — ма	С — і	Ц — то	Ю — ве
В — й	Г — це,	З — бу:	І — гэ
Й — та	Д — дзе	Е — ці,	К — са
Н — да	У — ж	Ш — ць	О — ра
Ў — на	Ы — у	П — го	Ф — е,
ь — ча	Р — е	Х — ш	Э — ла

Заданне 2.

У кожным радку зашыфравана назва краіны і яе сталіца. Знайдзі заканамернасць і расшыфруй гэтыя назвы (па 1 б. за слова).

М Я А І С С К І А В Р А
І Г С Р І У Л З І І Б Я Т

Заданне 3.

Запішы імёны дзяўчынак, якія схаваліся ў слове ЦАЛІНА. Літары перастаўляць нельга (па 1 б. за слова).

Заданне 4.

Да скарачаных імёнаў падбяры поўныя і запішы іх (па 1 б. за слова).

Алёша, Жэня, Валік, Сцёпа, Саша, Света.

Заданне 5.

Адгадай зашыфраванае слова і запішы яго (па 2 б. за слова).

1) С + месца, дзе стаяць караблі =

2) У + твор пра чарадзейныя падзеі =

3) Кавалак – ак + ь =

Заданне 6.

Дапоўні сказы словамі з супрацьлеглым значэннем (па 2 б. за сказ).

Зімой дні _____, а летам _____.

Рыхтуй сані _____, а калёсы _____.

У казках заўсёды _____ перамагае _____.

Заданне 7.

Якое значэнне маюць дадзеныя фразеалагізмы? Пакажы стрэлкамі (па 1 б.).

Стаяць над душой зладжана

У адзін голас дакучаць

Вадзіць за нос не звяртае ўвагі

І вухам не вядзе абяцаць і не выконваць

Заданне 8.

Складзі новыя словы, узяўшы з кожнага слова ў табліцы пазначаную частку (па 4 б. за слова).

┌	⤿	∧	□	Новыя словы
паход	беленькі	ночка	лета	
падкінуў	казаць	рыбка	зіма	

Заданне 9.

Да якога фальклорнага жанру адносяцца гэтыя радкі? Абвядзі літару з правільным адказам (2 б.).

Пятро, Пятро,

Падай вядро.

Карове піць —

Табе журыць.

А) Песня; Б) Лічылка; В) Калыханка.

Заданне 10.

Устаў прапушчаныя літары (па 1 б. за слова).

Спевы — сп..ваць, сп..вак, сп..вакі.

Разгледзець — абгл..даць, гл..дач, гл..дачы.

Сёстры — с..стрычка, с..стрыца, с..стрыно.

Азёры — аз..рцо, аз..рышча, воз..ра.

Снег — сн..гі, сн..жынка, сн..гапад.

Адказы

1. Шануйце, дзеці, дружбу: гэта самае дарагое і важнае, што ёсць у чалавека.

2. Расія, Масква.

Грузія, Тбілісі.

3. Аліна, Ліна, Іна.

4. Аляксей, Яўген (Яўгенія), Валянцін, Сцяпан, Аляксандр (Аляксандра), Святлана.

5. Спорт, указка, каваль.

6. Зімой дні **кароткія (халодныя, студзёныя, ...)**, а летам **доўгія (цёплыя, гарачыя, ...)**.

Рыхтуй сані **летам (улетку)**, а калёсы **зімой (узімку)**.

У казках заўсёды **добра** перамагае **зло**.

7.

Стаяць над душой → зладжана

У адзін голас → дакучаць

Вадзіць за нос → не звяртае ўвагі

І вухам не вядзе → абяцаць і не выконваць

8.

┌	⤿	∧	□	Новыя словы
паход	беленькі	ночка	лета	пабелка
падкінуў	казаць	рыбка	зіма	падказка

9. Б) Лічылка.

10. Спевы — сп**Я**ваць, сп**Я**вак, сп**Е**вакі.

Разгледзець — абг**л**даць, г**л**дач, г**л**дачы.

Сёстры — с**я**стрычка, с**я**стрыца, с**Е**стрыно.

Азёры — аз**Я**рцо, аз**Я**рышча, воз**Е**ра.

Снег — сн**Я**гі, сн**Я**жынка, сн**Е**гапад.

IV клас**Заданне 1.**

Запішы па парадку літары алфавіта, якія адсутнічаюць у кожным радку. Складзі з гэтых літар словы, запішы іх (па 2 б. за слова).

1) А Б В Г Д Е Ё Ж З І Й К Л М П Р С У Ў Ф Х Ц Ч Ш Ъ Э Ю Я;

2) А Б В Д Е Ё Ж З І Й К Л М Н П С Т У Ў Ф Х Ц Ч Ш Ъ Э Ю Я;

3) А В Г Д Е Ё Ж З І Й К Л М Н П С Т У Ў Ф Х Ц Ч Ш Ы Ъ Э Ю Я;

4) А Б В Г Д Е Ё Ж З І Й К М Н П Р Т У Ў Ф Х Ц Ч Ш Ы Э Ю Я.

Заданне 2.

Разгадай шарадку, запішы словы (па 2 б. за слова).

Каб частка судна ды імем стала,

Не будзь марудны — работы мала:

Ану, мой дружа малады,

Вазьмі і перастаў склады!

Заданне 3.

Падбяры да рускіх словазлучэнняў аднаслоўныя беларускія адпаведнікі, запішы іх (па 2 б. за слова).

1) гнездо аиста.

2) блины из тёртого картофеля.

3) тёплые страны, куда летят зимовать перелётные птицы.

4) подсолнечное масло.

5) книжный магазин.

Заданне 4.

Запішы назву ўстановы, у якой ужываюцца прыведзеныя словы (па 2 б. за слова).

1) Рэгістратура, пацыент, тэрапеўт, стаматолаг, прышчэпка.

2) Жанглёр, клоўн, дрэсіроўшчык, фокус, акрабат.

3) Пасылка, адрас, канверт, марка, штэмпель.

Заданне 5.

Утвары ад слоў формы адзіночнага ліку (па 1 б. за слова).

Азёры, восы, коп'і, рэйкі, стрэхі, рэкі.

Заданне 6.

Злучы супрацьлеглыя па значэнні фразеалагізмы (па 1 б.).

Хоць іголки збірай

Расце ў роце

Хоць касой касі

Як кот з сабакам

Язык праглынеш

Хоць вока выкалі

Душа ў душу

Як кот наплакаў

Заданне 7.

Складзіце словазлучэнні па схемах (па 3 б.).

1) дзеяслоў + назоўнік у Р. скл. з прыназоўнікам **да**.

2) дзеяслоў + назоўнік у М. скл. з прыназоўнікам **аб**.

3) дзеяслоў + назоўнік у Т. скл. з прыназоўнікам **з**.

Заданне 8.

Змяні сказы так, каб яны сталі пабуджальнымі (па 2 б.).

Дзеці майстравалі шпакоўні.

Ганначка малявала блакітную пралеску.

Заданне 9.

Пастаў назоўнікі ў месным склоне (па 1 б.).

Муха — аб _____, ліха — аб _____, снег — на _____, сцяг — аб _____, біклага — у _____, парог — на _____, бег — аб _____, рог (жывёлы) — на _____.

Заданне 10. У некаторых казках выкарыстоўваецца выраз «Вам казка, а мне абаранкаў вязка». Адзнач, чым ён з'яўляецца (2 б.).

1) Зачын;

2) самы напружаны момант;

3) паўтор дзеяння;

4) канцоўка;

5) характарыстыка герояў.

Адказы

- 1) ноты, тоны; 2) горы; 3) бор; 4) лось, соль.
- 2) Карма, Макар.
- 3) 1) буслянка; 2) дранікі; 3) вырай (поўдзень); 4) алей; 5) кнігарня.
- 4) 1) паліклініка (бальніца); 2) цырк; 3) пошта.
- 5) Возера, аса, кап'ё, рэйка, страх, рака.

6.

Хоць іголки збірай

Хоць касой касі

Язык праглынеш

Душа ў душу

Расце ў роце

Як кот з сабакам

Хоць вока выкалі

Як кот наплакаў

7.

1) Дабег да дрэва; 2) напісаў аб вёсцы; 3) гуляў з сябрам.

*Словазлучэнні могуць быць іншыя.

8. Дзеці, майструйце шпакоўні!

Ганначка, намалюй блакітную пралеску!

9. Аб мусе, аб ліху, на снезе, аб сцягу, у біклазе, на парозе, аб бегу, на розе.

10. 4) канцоўка.

Заданне 1.

Складзі і запішы слова (па 0,5 б. за частку слова).

Корань, як у слова **стрымліваючы**;

прыстаўка, як у слова **падбярозавік**;

канчатак, як у слова **вада**;

суфікс, як у слова **ночка**.

Заданне 2.

Размяркуй назоўнікі ў тры слупкі. Падпішы кожны слупок (па 1 б. за слова; па 1 б. за класіфікацыю).

Вярба, пень, жыццё, рысь, чытанне, таполя, пальма, звон, даль, мыш, здарэнне, матуля, дупло, шчырасць, моладзь.

Назва:

Назва:

Назва:

Заданне 3.

Падбяры і запішы антонімы (па 1 б. за слова).

1) добры.

2) цяжкі.

3) рэдкі.

4) холад.

5) згубіць.

Заданне 4.

Якая прыказка зашыфравана лічбамі, што абазначаюць месца пэўнай літары ў беларускім алфавіце? Абвядзі літару з правільным адказам (3 б.).

5, 28, 14, 21, 2, 6, 9, 1, 4, 15, 31, 15, 6, 2, 28, 3, 1, 6.

А) У розуму тысячы вачэй.

Б) Дзе веды, там і смеласць.

В) Дыму без агню не бывае.

Г) Агонь агнём не тушаць.

Заданне 5.

Пастаў назоўнікі ў патрэбным склоне, склон запішы ў дужках (па 1 б. за слова; па 1 б. за склон).

Рака — у _____ (____).

Нага — на _____ (____).

Печ — за _____ (____).

Горад — у _____ (____).

Гараж — у _____ (____).

Страха — на _____ (____).

Заданне 6.

Устаў у прыказкі словы з процілеглым значэннем. Першае слова бяры з падказкі, другое — прыдумай сам (па 1 б. за першае слова, па 2 б. за другое слова).

Калі будзе _____, будзе і _____.
 _____ зямля _____ рук не любіць.
 _____ гавары, _____ слухай.
 _____ будзе, а _____ руйнуе.

Падказка: пачатак, мір, чорная, менш.

Заданне 7. Разгледзь «чароўны квадрат».

У ім па гарызанталі і па вертыкалі схаваны назвы прысмакаў. Адшукай і запішы іх (па 2 б. за слова).

П	Я	Ч	Э	Н	Н	Е
П	О	З	І	П	К	А
Г	Б	Ю	З	І	У	В
Ц	У	К	Е	Р	К	А
Ш	Д	В	Ф	О	Ц	Ф
М	Ё	Д	І	Г	Й	Л
Н	Ш	Ф	Р	Е	Ь	І

Заданне 8.

Запішы словы, якія пачынаюцца з літары **с** і абазначаюць (па 2 б.):

невялікі вадаём
 востраў на Далёкім Усходзе
 від адзення
 назву месяца
 насякомага-шкодніка
 другога аўтара твора

Заданне 9.

З кожнай пары слоў складзі назоўнік, перастаўляючы літары або склады. Выкарыстаць трэба ўсе літары (па 2 б. за слова).

- 1) жар + канава =
- 2) бал + кажан =
- 3) саха + рама =
- 4) сала + па =
- 5) лена + рыба =

Заданне 10.

Адзнач, да якой часткі тэксту адносіцца гэты ўрывак. Абвядзі літару з правільным адказам (2 б.).

У дзяцінстве яна чула ад бабулі, што трэба сказаць чарадзейнае слова і павіснуць уніз галавой. І тады могуць вырасці крылы. Так яна і зрабіла.

- 1) пачатак;
- 2) асноўная частка;
- 3) канцоўка.

Адказы

1. Падтрымка.
- 2.

Назва:
1-е скл.

вярба
таполя
пальма
матуля

Назва:
2-е скл.

пень
жыццё
чытанне
звон
здарэнне
дупло

Назва:
3-е скл.

рысь
даль
мыш
шчырасць
моладзь

3.

- 1) Добры — злы.
- 2) Цяжкі — лёгкі.
- 3) Рэдкі — густы.
- 4) Холад — цяпло.
- 5) Згубіць — знайсці.

Залічваюцца ўсе варыянты.

4. В) Дыму без агню не бывае.

5.

Рака — у рацэ (М. с.).
 Нага — на назе (М. с.).
 Печ — за печу (Т. с.).
 Горад — у горадзе (М. с.).
 Гараж — у гаражы (М. с.).
 Страха — на страсе (М. с.).

6.

Калі будзе **пачатак**, будзе і **канец**.
Чорная зямля **белых** рук не любіць.
Менш гавары, **больш** слухай.
Мір будзе, а **вайна** руйнуе.

7.

Пячэнне, мёд, цукерка, вафлі, зефір, пірог.

П	Я	Ч	Э	Н	Н	Е
П	О	З	І	П	К	А
Г	Б	Ю	З	І	У	В
Ц	У	К	Е	Р	К	А
Ш	Д	В	Ф	О	Ц	Ф
М	Ё	Д	І	Г	Й	Л
Н	Ш	Ф	Р	Е	Ь	І

8. Сажалка, Сахалін, сукенка (спадніца), снежань (сакавік), саранча, суаўтар.

Залічваюцца ўсе варыянты.

9. Жаваранак; баклажан; расамаха; паласа; балерына.

10. 2) Асноўная частка.

В. В. Чарнушэвіч, метадыст аддзела метадычнага забеспячэння пачатковай адукацыі НІА, настаўніца пачатковых класаў, кіраўнік метадычнага аб'яднання настаўнікаў пачатковых класаў гімназіі № 22 г. Мінска